

דעת
אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

חוב שכ"ד ונזקים

תיק ממונות מס' 793-10

(מהד'ו אדר)

נושא הדיון

א' תובע מב' חוב שכ"ד בסך \$7.000 ועוד \$700 על נזקים שעשה בחפצים שהיו בדירה. ב' מודה בחוב של השכ"ד, ומבקש לפרוס את התשלומים, וכופר בתביעת הנזקים. הוא טוען שלא הזיק אף חפץ מחפצי הבית, אלא שעשה בהם שימוש מותר, ואם יש בהם בלאי הרי זה בלאי מחמת שימוש בלבד. למרות זאת, כדי לצאת ידי הספק הוא השאיר בדירה מכונת כביסה חדשה ששוויה \$350.

התביעה של א' הניעה לבית הדין בכתב, וא' בקש מבית הדין לדון את ב' שלא בנוכחותו, בגלל הקושי שלו להגיע לבית הדין, והנתבע מסכים.

פסק דין

א. מקבלים את הודאת הנתבע בחוב השכ"ד, וקובעים הסדרי תשלומים.
ב. באשר לתביעת הנזקים, גם אם היה הנתבע חייב שבועת מודה במקצת היה בית הדין מפשר על מחצית התביעה, וכיון שלדברי הנתבע הוא השאיר לתובע מכונת כביסה ששוה מחצית מהתביעה, בכך נפטר מתביעה זו.

(-) שמשון גרוסמן

(-) יהושע ווייס

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

השאלות לדיון

א. תובע ששלח טענותיו בכתב ובקש לדון את הנתבע שלא בנוכחותו (של התובע), והנתבע מסכים.

ב. הודה בתביעת שכ"ד וכפר בתביעת נזקים, האם דינו כמודה במקצת.

תשובה

א. פסק הרמ"א בשו"ע סי' יג סעי' ג עפ"י נ"י ז"צ קסח ז: אם שני צעלי הדין רואים לטעון צכתז הרשות צידן, וכל מה שכותצים אינן יכולים לחזור צהן. ע"כ. ועי' דרכי משה סי' יז אות ה שכן הוא המנהג. וכתז צהגר"א סי' יג ס"ק יז שהרמ"א חולק על השו"ע, והיינו שלפי השו"ע אין מקצלים טענות צכתז גם אם צעלי הדין מסכימים, וכתז צצאר אליהו הטעם שכל שיש חשש של עיוות הדין אין קצלת צעלי הדין מועילה. אמנם צהגר"א צליקוט שם כתז שמה שכתז בשו"ע ואין לדיין לקבל, משמע אפילו צרלון, היינו מרלון שלו שלא צרלון של זה שכנגדו. שאם נתרלו שניהם אין חוששין שהשני יצדה טענות מלצו, והוי כקצלוהו. עיי"ש. וכעיי"ז בצמ"ע ס"ק טו דכיון דנתרלו ואין חוששין לכפסם שהאחד יסדר טענותיו מפי הסופר ויצדה מלצו, שוב אין לציי"ד לחשוש שהרי מחלו זה לזה.

ב. כיון שהצביעה צנידון דידן היתה מורכצת משני סעיפים, האחד עצור שכ"ד, והאחר עצור נזקים שעשה הנתצע צחפלי הצית, והנתצע מודה צתציעה הראשונה של חיוב שכ"ד וכופר צתציעה על הנזקים, יש לדון האם דינו כמודה צמקלת הצביעה, או שדניס את הצביעה כאילו היתה כמה תציעות נפרדות, שעל אחת מהן הוא מודה ועל האחרת הוא כופר, ודינו ככופר הכל.

והנה פסק הרמב"ם טוען ונטען פ"ג הי"ד: מנה יש לי אללך הלואה, להד"ס ולא לוייתי ממך מעולם, אבל חמישים דינר יש לך צידי פקדון או משום נזק וכיו"צ, הורו רבותי שזה מודה צמקלת וישצע, שהרי טענו שהוא חייב לו מאה והודה שהוא חייב לו חמישים, ומה לי נתחייב לו משום הלואה או משום פקדון או משום נזק, ולזה דעתי נוטה. והראצ"ד צהשגות שם כתז: ואני מורה וצא שאם טענו מנה מלוה ומנה פקדון והודה צאחד וכפר צאחד אין זה מודה צמקלת הטענה שהלואה ופקדון שתי טענות הן, ויש צידי ראה ע"ז, וה"ה שאין צזה מקלת הודאה. ע"כ. וכתז הצ"י חו"מ סי' פח מחודש ה צסם תלמידי הרשב"א שדעת הראצ"ד שכיון שאין דינס שזה כשתי תציעות חלוקות הן, ואין כאן הודאה מקלת הטענה, ועיי"ש שהרמב"ן חולק צזה על הראצ"ד.

והנה צנידון דידן שהצביעה היתה מורכצת מכמה סעיפים, וגורמי החיוב צהם היו שונים מסעיף לסעיף, יש לדון האם יש להתיחם לתציעות כתציעות חלוקות מכיון שגורמי החיובים היו שונים, או שדינן כתציעה אחת מכיון שתציעתו עצור הכל היא כסף, ולא מעניין אותנו מה היו גורמי התציעות. ונראה שהדבר תלוי צמחלוקת הריטצ"א והנ"י צצ"ק סוף המניה שהציא החזו"א חו"מ סי' יא אות ז, להריטצ"א דינן כתציעה אחת, אבל לנ"י דינן כשתי תציעות כיון שגורמי התציעות הן חלוקות, וכמו תצעו חטין והודה לו צשעורים, דכיון דלא תצע את דמיהן אללא את עיקר החיוב, אע"פ שעכשיו החיוב

הוא כסף, דינן כשתי תציעות חלוקות, ופסק החזו"א כהנ"י, עיי"ש. וע"כ צנידון דינן דין התציעות של התוצע הוא כשתי תציעות נפרדות, וע"כ לדעת הראב"ד א"ס הודה באחת מהן וכפר באחרת דינו ככופר הכל ולא כמודה במקלת. זאת ועוד. כיון שתציעת הנזק י"ס שאיחנה תציעת ממון אלא להשלים את הנזק, עיי' פס"ד ירושלים כרך 3 עמ' קסט וכרך 2 עמ' שעז מהמחנ"א נז"מ סי' א' ומהגרש"ש צספר זכרון עולת שלמה ח"ב, א"כ שתי תציעות חלוקות הן, וכן הורה לי מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א (ציוס 1 אדר תשמ"ו), ועוד, שהשכ"ד קצוע וזרור, ואילו תציעת הנזקים לריכה שומא, הו"ל שפיר כשני דברים נפרדים כענין חטין ושעורין. ועיי' פס"ד ירושלים כרך ח עמ' רג.

ובנידון דינן שמודה בחוב השכ"ד וכופר בתציעת הנזקים, גם א"ס היה חייב שצועת מודה במקלת הרי נהגו לפשר בחלי התציעה במקום השצועה, וכיון שטוען שהשאיר בדירה מכונת כביסה חדשה ששוויה מחלית מהתציעה, הרי בכך פרע גם תציעה זו.

אברהם דוב לוין.

ב

כה"ג לתצע שתי תציעות, הגם שאחד מכח שכירות והשני תציעת נזיקין, הרי קיי"ל לתצעו חטים ושעורים והודה לו באחד מהם חייב, כ"ש כאן דשתיהן תציעות ממון הן, עיי' צ"י סי' פח סעי' יב, ועיי"ש גם צסעי' יט וזה פשוט, וא"כ הרי חייב בתור מודה במקלת ונוהגים צתי הדין לפשר בחלי התציעה. רק יל"ע דעל רוב התציעות של הנזקים בדירה הם דמי קרקע דנחלקו הרמב"ם והראב"ד צסי' לה סעי' 1 א"ס יש צזה גדר של שצועת קרקע דאינו מה"ת אלא מדרכון, רק על חלק קטן של המכשירים הם מטלטלין א"כ לריד לשום המטלטלין ועל אלו לשלם חלי ועל היתר הרי זו תציעת קרקע ומשלם כפשרה רק שלי"ש, או שמא יש כאן גלגול שצועה מה"ת על הכל וא"כ יתחייב חלי על הכל דהא זוקקין גם נכסים שיש בהם אחריות. אצל שמא יכול לומר קים לי דהדמי שכירות שהודה עליהם גם הם הודאת קרקע נחשבו, אצל צשו"ע נפסק צסי' לה סעי' ג דא"ס לאחר הזמן תוצעו מעות לכו"ע הו"ל דמים ותציעת מטלטלין. ועיי' נתה"מ ס"ק 1 שם דדוקא צהיזק קרקע להר"מ אינו נחשב אלא כקרקע לפי שיכול לתקן א"כ הרי כאן מודה צמעות וכופר בתציעת קרקע ומטלטלין וכימא מגלגלים עליו שצועת התורה. אך יל"ע דשמא הדין דגלגול שצועה זה דוקא בתוצע לגלגל אצל בתוצע ממון הא"ס נטען לו לגלגל השצועה או כיון דיש לו זכות שצועה כזאת שוב מחמת פשרה לריד לשלם חלי כמו צשצועת התורה. אך הדבר פשוט דמפורש צשו"ע סי' ד' סעי' א' וצש"ך ס"ק ד' דצ"ד מגלגלים אפילו התוצע לא תצע כלל רק צי"ד יודעים מזה, א"כ כ"ש כשתצע ממון דצ"ד מגלגלים.

אמנם צענין כמה לחייבו צעד השצועה כבר האריך האב"ד שליט"א צכרך ט עמ' קי דשוב יש לנו להתבונן א"ס התציעה יש צה ממש או שצציר להניח שכל אלו הדברים נעשו צשנה אחת מחמת צלאי ומסתבר דיש כאן טענה של התרשלות. ע"כ מסתבר דכאן נקוט צשו"ת תרשי"ש שה"ס חו"מ סי' ע"א דמשלם

חלי התציעה.

ובמה שהוויכוח אם הנזיקין הם מחמת בלאי סביר או לא, לכאורה הטענה אינה על חיוב שמירה אלא אם זה מזיק או לא, אבל הרי שמא הילדים עשו זאת וא"כ אין תציעת צרי עליו כלל אבל חלק מהדברים הרי טען הנתבע שהיו שבירים קודם וא"כ ע"י יש טענת צרי וכיון דיש ע"י תציעה ושצועה שוב אפשר לגלגל גם על זה שהוא שמא האם באמת האבא הזיק או שהיה מחמת הילדים דהרי גלגול אפשר גם בתציעת שמא והרי עכ"פ צעינן רגלים לדבר עיי' בסי' נד, ולכאורה כאן יש רגלים לדבר כיון דהיה נזק והשאלה מלד מי היה פשע והתרשלות אם מלד האבא או הילדים [ושמא לריך לשמוע חו"ד מומחה שבקיא בצתים ברוסיא האם ... שכאלו דברים יכולים לקרות באופן של שימוש הרגיל, וכן לריך לדעת האם הכל היה חדש ואם לא סביר שהיה בלאי משא"כ אם היה כבר מיושן וא"כ אפשר לצרר ולמה שניכנס לפסיקות, ושמא יש לצי"ד אדם נאמן שם בחו"ל שאפשר לסמוך עליו שיבדוק הדירה]. רק שמא אם המכונת כביסה שזה כחלי מהתציעה א"כ אין כלל מה לדון, רק לריך לצרר אלל התובע האם רונה צמידה שהיה כאן באמת מכונת כביסה שזה כך וכך.

שמשון גרוסמן.

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il